

Seznam příloh

Příloha č. 1 Informovaný souhlas

Příloha č. 2 Tabulka kategorií a kódů

Příloha č. 3 Ukázka přepsaného rozhovoru

Příloha č. 1

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu diplomové práce

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociální pedagogiky

Název diplomové práce: Výchova dětí po rozvodu

Autorka diplomové práce: Bc. Barbora Halušková

Cílem výzkumu je popsat, jak mladí lidé vnímají chybějící vzory a autoritu během výchovy a kdo a v jaké míře vychovává děti po rozvodu?

Výzkumné podotázky, kterými se budu zabývat, jsou následující: změnila se nějak výchova po rozvodu? Jaké strategie mladým lidem pomohly zvládnout rozvod rodičů? Jaký vliv měl rozvod na děti?

Pomocí rozhovorů se budu snažit co nejlépe porozumět tomu, jak vy samotní jste následnou výchovu vnímali, a jak se změnila, pokud se nějaká změna udála a dá se popsat.

Budete požádán/a o rozhovor, který si nahraji na diktafon. Smyslem nahrání rozhovoru je umožnit přesný přepis rozhovoru tak, aby nedošlo ke zkreslení předávaných informací. Nahrávka slouží výhradně k tomuto účelu.

Doba trvání rozhovoru: Rozhovor bude trvat 30–45 minut

Prohlášení o důvěrnosti: Informace, které během rozhovoru sdělíte, jsou zcela důvěrné. Rozhovor bude anonymní a přepis rozhovorů i celková práce Vám budou (pokud si to budete přát) předloženy ke kontrole. V případě jakékoliv prezentace výsledků či práce nemůžete být žádným způsobem identifikován/a, neboť Vaše jméno nebude spojováno s Vašimi odpověďmi. Pokud máte jakékoliv dotazy ohledně tohoto výzkumu, kontaktujte mě prosím osobně či na emailu: baru.haluskova@gmail.com nebo na mém telefonní čísle.

Vaše rozhodnutí účastnit se tohoto rozhovoru je dobrovolné. Rozhovor můžete kdykoliv ukončit. Pokud nechcete z jakéhokoliv důvodu na kteroukoliv otázku odpovídat, nemusíte.

Vyplněním a odevzdáním tohoto formuláře potvrzujete, že jste četl informace obsažené v tomto formuláři a souhlasíte s účastí ve výzkumu.

Dne:

Jméno:

Podpis:

Příloha č. 2.

Tabulka kategorií a kódů

Výzkumná otázka	Kategorie	Kódy
Jaké strategie mladým lidem pomohly zvládnout rozvod jejich rodičů?	Zvládání zaměřené na problém	Komunikace Odstup Opora u blízkých
	Zvládání emoční bilance	Útěk Spiritualita
Kdo a v jaké míře vychovává děti po rozvodu? Podotázka – Změnilo se to nějak?	Otec	Otec nebyl autorita Ztráta zájmu Snaha o výchovu Omezený čas Otec vychovávajícím Manipulativní tendence
	Matka	Zajišťovatelka potřeb a pečovatelka Přísnost a ráznost Citlivost a empatie Ovlivňování dětí vůči druhému rodiči
	Další příbuzní	Prarodiče Další příbuzní Starší sourozenci
Jak mladí lidé vnímají chybějící autoritu a vzory během svého dospívání?	Autorita	

	Otcovský vzor	Vzor a hrdina Nepříjemný pocit v mužské společnosti Chybějící mužská role Pocit nejistoty a nedůvěry vůči mužům
	Mateřský vzor	Upínání se k jiným ženám Chybějící mateřská láska Sebeláska
Jaký vliv měl rozvod na děti?	Dřívější dospívání	Parentifikace
	Pohled na vztahy a rodinný život	Hlubší promýšlení vztahů Komunikace
	Ovlivnění osobnosti	Sebevědomí Citová vřelost Pohled na vlastní rodinný život Větší úzkost

Příloha č. 3

Ukázka přepsaného rozhovoru

Kolik ti bylo, když se vaši rozvedli, a co si z té doby pamatuješ?

A: Bylo mi kolem 7 let, vím, že jsem nastupovala do první třídy. A pamatuju si dost intenzivně, že se naši hádali a úplně jsem se doma necítila dobře.

A jak jste to potom rozvodu měli? Bydlela jsi s mamkou, nebo tatškou?

A: Po rozvodu jsem bydlela u babičky, co vím, tak jsem byla do péče babičky svěřena soudem. Rozhodlo se tak po soudním řízení, protože mamka se odstěhovala do Zlína, kde bydlela na ubytovně, což nebyly nějaké super podmínky pro malé dítě. A táta měl problém s alkoholem, takže soud rozhodl, že babička s dědou budou moji opatrovníci.

Vídala ses nějak s rodiči i po tom rozvodu? Nebo to bylo, že jsi byla u babičky?

A: Babička bydlí 200 metrů od našeho baráku v jedné dědině, takže tatška za mnou chodil kdykoliv k babičce mě navštívit, když chtěl. A já jsem potom později, když jsem chodila na základku a musela jsem se nějak intenzivněji učit a babička to nezvládala, tak jsem se chodila domů učit, což bylo vždycky po škole. Pak mě tatška odvedl k babičce a ještě tam se mnou třeba chvíli byl, tak takhle to bylo v týdnu a na víkendy jsem pak chodila k tatškovi domů, ale to bylo taky, až když jsem byla starší, to bylo kolem 10, to jsem chodila na víkendy domů a do té doby mě chodil táta jen navštěvovat domů. Takže s tatškou jsme se vídali často a mamka jezdila každý víkend a potom třeba jednou za dva týdny, nebo jednou za měsíc na víkend. A to dojela vždycky k nám domů, jako k tátovi, a tam jsme byli všichni dohromady.

A jak to fungovalo, když byli rodiče rozvedení?

A: Jo, ze začátku to bylo takové dost intenzivní mezi nima v negativním slova smyslu, že vůbec nedokázali sdílet ten jeden prostor spolu. Táta ještě pořád dost pil, hlavně vždycky, když měla mamka dojet, tak byl ovíněný a pil alkohol ve velkém. Takže o to víc potom docházelo k nějakým hádkám a k takovým intenzivním a vím, že jednou došlo i k vyhrožování, že táta mamku zabije. A to jsem fakt jako dítě vnímala hrozně. Do dneška si pamatuju jednu hádku, kdy tatška dokonce řekl mamce, že ji zabije sekyrou a já jsem začala úplně hystericky křičet. A pamatuju si, že v ten moment jsem mezi ně i vstoupila a chtěla jsem, aby přestali, oni byli dost blízko u sebe a já jsem to i jako to dítě vnímala hrozně špatně, že je musím oddělit, nebo to

špatně dopadne. A já vím, že i mamka tady tu hádku nesla špatně a sbalila se a odjela a nechala mě tam doma s tím tatškou. A tatška v tom afektu pak vystřízlivěl a choval se úplně jinak, jak ta mamka odjela, a najednou si uvědomil, že já jsem malá a zůstala jsem s ním sama a že mě teď musí utěšit, takže úplně přepnul do té otcovské role a začal si se mnou povídat o tom, že by to nikdy neudělal, že to řekl jen tak v té hádce a že se stane, že přece občas řekneš, já tě zabiju, ale nikdy to do slova nemyslíš, tak tuhle hádku si pamatuju hrozně intenzivně a mám ji ve vzpomínkách do dneška a to bylo hodně extrémní. Jinak to bylo, kdybych to měla průměrně shrnout, tak to byly jen takové občasné, dráždivé slovní spojení a tak, že ta konverzace mezi nimi nebyla dobrá a neshodovali se v názorech a pořád si tak broušili do té minulosti, že si to vyčítali a tak.

A pamatuješ si, že by jeden o druhém nějak mluvili? Negativně nebo pozitivně?

A: To si takhle moc nevybavuju, že by tak nahlas přemýšleli přede mnou o tom druhém, ale co si myslím, že je hodně pozitivní, tak já jsem to, že mamka odešla, vnímala hodně špatně, protože jsem si myslela, že mě mamka opustila a že mě nemá ráda a že to je hrozné, a to jsem vnímala nejvíc okolo svých 15 let a do té doby jsem to brala tak, že to tak funguje a vůbec jsem se nezamýšlela nad tím, že mamka tady většinu času není a že vlastně žiju zvláštní život, že nevyrůstám s oběma rodiči, to jsem si začala uvědomovat až kolem 13–15 let, což si teď myslím, že bylo docela pozdě, že jsem to měla vnímat mnohem dřív. Ale potom jsem to dost řešila s tatškou, že mamka mě nemá ráda, že mě opustila, a to tatška mě vždycky říkal, že ne, že to tak vůbec není a mamka mě má hrozně ráda a že to oni se nepohodli. Takže se oni tak vzájemně podporovali, aby ta výchova, i když to byla spíš nevhodná, protože výchova v tom pravém slova smyslu to rozhodně nebyla, ale snažili se to zachránit a věděli, že pro dítě je to hrozně špatné, že jsem takhle vyrůstala, tak rozhodně na sebe neházeli špínu, že by mě chtěli nějak zmanipulovat.

A dokázala bys nějak říct, co je pro tebe výchova, nebo co to znamenalo u vás doma?

A: Je to dost široký pojem, upřímně, ale myslím si, že by to dítě mělo mít nějaký vzor, jak by to mělo v rodině fungovat, jakou roli zastává otec a jakou roli zastává matka a nějaké to soužití by tam mělo být vidět a ta láska, prostě celkově věnovat čas dítěti od mala, co se narodí a minimálně do těch 7 je to důležité období pro rozvoj toho dítěte a že by tam ti rodiče měli být a to dítě podporovat úplně ve všem a dát mu veškerou lásku.

Máš pocit, že jsi takové vzory měla?

A: Babička s dědou byli dost časově zaneprázdnění, protože jsem nebyla jediné vnouče, které v tom baráku existovala, měli ještě spoustu své práce a velkou zahradu, takže pořád pracovali na zahradě a neměli moc času na vnoučata. A dost jsem to pociťovala, že to bylo spíš takové, že babička mi nikdy nepřečetla pohádku, nebo nevěnovala se mi tak, jak by rodiče měli a to jsem jí neměla nikdy za zlé a naprosto tu situaci chápu. Ale myslím si, že ty rodiče prostě plnohodnotně nenahradila. Hlavně babička byla docela přísná a já jsem vlastně nic moc nemohla. A na jednu stranu tomu rozumím, protože ta zodpovědnost starat se o dítě je hrozně velká, takže si myslím, že babička nechtěla nic podcenit, ale kdybych vyrůstala s rodičema, tak si myslím, že si sama sebe v dnešní době více vážím a pohlížím na sebe úplně jinak, než na sebe pohlížím, protože čím starší člověk je, tak si více uvědomuješ, co se ti dělo v dětství a to se ti pak promítá do té dospělosti a teď mě to třeba mrzí hodně, že jsem nevyrostala s rodičema.

A bavila ses s nima o tom?

S mamkou jsem si o tom napsala pár SMS, okolo té puberty a ptala jsem se mamky, proč nebyla s tím taťkou a že to zkazila a jestli jí to není líto a takové SMS proběhly a s taťkou jsem se o tom nebavila a s mamkou z očí do očí taky ne.

A myslíš, že by ti to pomohlo, kdybyste si o tom promluvili?

Asi jo. Docela by mě zajímalo, co za tím bylo, protože vím jen z druhé ruky od babičky a myslím si, že je to jen zkreslený pohled, že si tam něco svého přidala, ale teď už to беру jako takovou uzavřenou věc a teď jsem ve věku, kdy mám svůj vlastní život a už nepotřebuju řešit, proč se rozvedli. A to, jestli to nechtějí změnit, nebo to dát zase dohromady, tak takové myšlenky už momentálně vůbec nemám. Ale je pravda, že když přijedu domů a je tam ta mamka s tím taťkou a tak nějak spolu fungují, protože teď už spolu našťěstí vychází, tak občas mi tak hlavou proletí, že vlastně, jaké to bylo a že vlastně nic nevím a přitom jsem jejich dcera a že by to vlastně bylo docela zajímavé se dozvědět, co se dělo v době, než se rozvedli. Já musím říct, že mamka pro mě neexistovala do nějaké doby mých 20 let, já jsem o ní vlastně nic nevěděla, ani si nepamatuju žádné chvílky s ní. Většinu času jsem trávila jen s tátou a vlastně jsem i se s ním i učila. Všechno jsem s ním řešila. A když mamka došla, tak udělala ten nedělní oběd, my jsme se najedli, umyla mi hlavu, vykoupala jsem se a pak jsem šla k té babičce na celý týden. Takže mě mamka v tu neděli připravila, aby babička měla aspoň v tu neděli míň starostí, ale to je tak jediné, co si s mamkou pojím. Víam, že došla, vybavuju si ten nedělní oběd a tím to končí. Vůbec si nepamatuju nějaký čas trávený s ní, nějaké dobré nebo klidně i negativní vzpomínky, fakt vůbec nic. A taťka byl takový, co se týče výchovy, že jsem mohla úplně

všechno, ale naštěstí jsem nebyla žádný rebel jako dítě, takže jsem nezpůsobila nic hrozného a tenkrát vím, že mě hrozně mrzelo, že babička mě nechtěla pustit třeba k sousedům na zahradu si pohrát s dětma. A tam ještě hraje roli, že měli špatné vztahy se sousedama, tak na to pohlíželi dost striktně, že se s dětma nemůžu kamarádit. Nebo, když jsem chtěla jít na hřiště, tak vždycky říkali, že kdo ví, co tam bude za děti, protože, co když mě zkazí, tak buď radši doma, tady si sedni a něco si dělej, takže ten volný čas jsem nemohla trávit nikde jinde než na zahradě u babičky, nebo v baráku a čím jsem byla starší, tak tím víc mi to vadilo a tím víc mě to omezovalo, protože jsem s těma děckama chtěla trávit čas. Takže to vím, že jsem to hodně řešila s taťkou, tak vím, že když jsem se přišla za taťkou učit, tak když jsme se doučili, tak jsem věděla, že mě taťka na to hřiště pustí za tou sousedkou a za těma dětma na zahradu si hrát. Tak to bylo super, že jsem s ním aspoň toto řešila, že to byl ten hodný táta, který mi všechno dovolí, a ještě si pamatuju, že když jsem pak přišla k babičce a babička to pak zjistila, že jsem byla na hřišti nebo u sousedů, tak to bylo vždycky peklo. Ale myslím si, že taky mi to něco přineslo.

Co ti pomohlo se s tím rozvodem vyrovnat? Dokázala bys říct?

A: Myslím si, že mi hodně pomohlo, že jsem byla u té babičky a byla jsem tam s tou sestřenicí a s tím bratrancem, které jsem v té době brala jako sourozence a stala jsem se, když to řeknu blbě, součástí úplně jiné rodiny, i když je to samozřejmě přízeň a hodně blízká rodina, tak jsem se začlenila úplně někam jinam, tak jsem to ani tak nevnímala, že naši šli od sebe a opustili mě, i když mamka třeba víc než taťka. Tak tím, jak jsem vyrůstala s tou babičkou a ten barák sdílí i teta se strejdou, takže tam byla i sestřenice s bratrancem, tak tam bylo hrozně živo a pořád, se něco dělo a pořád jsem měla někoho kolem sebe. A my jsme celkově taková hrozně živá rodina, takže se tam pořád něco děje, takže nebylo ani tolik času nad tím přemýšlet. A teta mě brávala na dovolené a kamkoliv jeli, tam jsem jela taky. Tak jsem to ani nevnímala ten rozvod. Vím, že kdybych bydlela jen s tou babičkou, mámou a tátou, tak bych byla asi hodně izolovaná. Nebo bych to pocítovala asi mnohem víc, že mám kolem sebe jen toho jednoho blízkého člověka, ale takhle, jak to byla celá ta rodina, tak jsem nad tím ani nepřemýšlela pozitivně nebo negativně. Spíš nad tím hodně přemýšlím teď, co to udělalo s mou osobností a s mým já, to, že jsem nevyrostla v kompletní rodině. A ještě mě možná napadá, že dost často myslím na naše, na mamku s taťkou, jak oni ten život vedou a že kdyby se oni nerozvedli, tak z mého pohledu se mají líp, ale to je zase fáze teď. Předtím věřím, že to nedokázali urovnat a překonat.

A máš pocit, že tě to nějak ovlivnilo? Vnímáš to nějak pozitivně, nebo negativně, jestli to změnilo tvůj pohled na manželství?

A: Já si myslím, že to vnímám pozitivně i negativně, že to беру jako věc, která se měla stát a stala, je to taková moje osudová cesta. A teď momentálně z toho těžím to dobré i špatné. To špatné, jak už jsem zmiňovala, myslím si, že bych měla mnohem vyšší sebevědomí, kdybych vyrůstala v kompletní rodině a v rodině, která ti dá lásku a která se o tebe bude hodně zajímat, protože i přesto, že jsem s tetou a babičkou trávila hodně času, tak po téhle stránce to skvělé nebylo. Oni se spíš věnovaly svým dětem, což je prostě logické, že to bylo spíš takové trávení volného času pospolu. Co vidím jako dost pozitivní, tak si myslím, že mám teď takovou silnější osobnost, nebo se snažím s negativními věcmi víc poprat. Nejsem možná tak úplně citově vřelá, jak bych mohla být, kdybych vyrůstala v kompletní rodině a rozhodně jestli jednou budu žít rodinný život a budu chtít děti, tak vím, co nechci a vím, čemu se chci vyvarovat a udělala bych pro to první poslední, kdybych to dítě měla mít, protože to vnímám jako důležité být v kompletní rodině a mít tam tátu i tu mámu a všechno vidět, jak to funguje pospolu.

A dokázala bys říct, v čem nejvíce ti ta máma chyběla?

A: Tak myslím si, že babička byla taková, že nás nikdy nepochválila za nic a nic nebrala jako úspěch a vždycky nás srovnávala s ostatními a že ostatní to mají taky tak a možná i líp, tak co já mluvím o sobě, když jsem úplně někde v průměru nebo podprůměru. A myslím si, že mamka by v tom byla jiná, nebo jak ji znám teď, tak si myslím, že by mě mnohem víc podporovala jako dítě a říkala by mi hezké věci, které by mě taky posunuly úplně někam jinam. A tak celkově ta mateřská láska. Ono se to fakt těžko řekne, když jsem tu mamku nezažila, když jsem byla malá, tak vůbec nevím, jaká by byla matka, a těžko říct, jestli by mi intenzivně věnovala ten čas a četla by mi ty pohádky, jestli by se mnou chodila na vycházky a jestli by se o mě tak nějak starala, to fakt těžko říct.